

5. SINIF

SOSYAL BİLGİLER

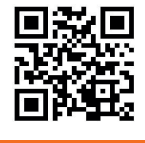
Defter Kitap

DEMO PDF'LERİ
İNCELEMELİK İÇİN
KAREKODU OKUTUNUZ.

video çözüm için
KAREKODU OKUTUNUZ.

AKILLI TAHTA UYGULAMASINA
KAREKODDAN YA DA
www.mozaiakakillitahta.com
ADRESİNDEN ULAŞABİLİRSİNİZ.

YAZAR KOMİSYONUMUZ

YASİN ALTINTAŞ

OKTAY GÜLMEZ

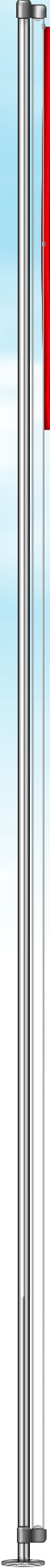
YAVUZ KORKMAZ

ALİ BİLGİN

NADİR EKİCİ

ZEKİ GÜL

HİLAL ÖZDİLEK

İSTİKLAL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül... ne bu şiddet bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl,
Hakkıdır, Hakk'a tapan, milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim; bendimi çiğner, aşarım;
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garb'ın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar;
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imânı boğar,
"Medeniyet!" dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş! Yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın...
Kim bilir, belki yarın... belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri "toprak!" diyerek geçme, tanı!
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehîd oğlusun, incitme, yazıktır atanı;
Verme, dünyâları alsan da, bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki fedâ?
Şühedâ fışkıracak, toprağı sıksan şühedâ!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Hudâ,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyâda cüdâ.

Ruhumun senden, ilâhî, şudur ancak emeli:
Değmesin ma'bedimin göğsüne nâ-mahrem eli!
Bu ezanlar -ki şehâdetleri dînin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım;
Her cerîhamdan, ilâhî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır rûh-i mücerred gibi yerden na'şım;
O zaman yükselerek Arş'a değer, belki başım.

Dalgalar sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl;
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl:
Hakkıdır, hür yaşamış bayrağımın hürriyet;
Hakkıdır, Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

MEHMET AKİF ERSOY

ABDULHAMİT EMEKLİ

YAYIN KOORDİNATÖRÜ

HÜLYA BODUKCU
KAZIM EMEKLİ

EDİTÖR

RAMAZAN ATAĞ

DİZGİ
GRAFİK TASARIM

YASİN ALTINTAŞ
OKTAY GÜLMEZ
ALİ BİLGİN
YAVUZ KORKMAZ
HİLAL ÖZDİLEK
NADİR EKİCİ

YAZAR

BASIM YERİ

Copyright©

Bu kitabın her hakkı yayınevine aittir.

Hangi amaçla olursa olsun bu kitabın tamamının ya da bir kısmının kitabı yayınlayan yayınevinin önceden izni olmaksızın elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt sistemi ile çoğaltılması, yayınlanması ve depolanması yasaktır.

ISBN: 978-625-97949-2-1

Sevgili Öğrenciler,

Eğitim modelinin güncellendiği; biyolojik, dijital ve fiziksel çağa doğru ilerlediğimiz bu süreçte sınavların amaç değil araç olarak yapılandırılması söz konusu. Bu kapsamda “Liselere Giriş” ve diğer sınavlarda sizlerden sadece soru çözmeniz değil; günlük hayatla ilişkilendirme, problem çözme, sorgulama, analiz etme, gibi üst düzey bilişsel becerileri kullanmanız istenmektedir.

Mozaik Yayınları olarak deneyimli ve fenomen kadromuzla “Defter Kitap” serimizi hazırlarken bilgiyi öğrenme, öğrendiğini kavrama ve kavradığını uygulama işleyişini merkezine alan bir yaklaşımı benimsedik. Bu doğrultuda kitabımızı tamamen kazanımlara uygun, basitten karmaşığa ve günlük hayat ile ilişkilendirerek hazırladık.

Mozaik Defter Kitap Serimizde,

Öğrenme Alanı; ilgili öğrenme çıktısının detaylı konu anlatımı

Etkinlik; ilgili öğrenme çıktısının etkinlik uygulamaları

İzleme Testi; ilgili öğrenme çıktısının temel düzeydeki testi

Yazılıya Hazırlık; 2 dönemdeki 4 yazılıya hazırlık çalışmaları

Değerlendirme Testi; ilgili öğrenme alanının yeni nesil sorularla değerlendirmesi

Bölümleri yer almaktadır. Bu bölümleri belirtildiği gibi hiyerarşik bir düzende ele alarak sizlerde kalıcı öğrenmenin gerçekleşmesini amaçladık.

Kitabımızın öğretmenlerimizin değerli emeklerine bir destek, öğrencilerimizin değerli çalışmalarına bir kaynak olması umuduyla ...

Abdulhamit EMEKLİ

Mozaik Yayınları Koordinatörü

İÇİNDEKİLER

1. ÖĞRENME ALANI

☞ BİRLİKTE YAŞAMAK

Gruplar ve Rollerimiz	7
Dünya Farklılıklarıyla Güzel	15
Yardımlaşma ve Dayanışmada Beraberiz	31
Değerlendirme Sınavı	39

2. ÖĞRENME ALANI

☞ EVİMİZ DÜNYA

Yaşadığımız İlin Göreceli Konumu	45
I. Dönem I. Yazılı	56
Yaşadığımız İlde Doğal ve Beşeri Çevredeki Değişim	58
Yaşadığımız İlde Meydana Gelebilecek Afetlerin Etkileri	70
Ülkemize Komşu Devletler	80
Değerlendirme Sınavı	96

3. ÖĞRENME ALANI

☞ ORTAK MİRASIMIZ

Ortak Miras Ögeleri	103
I. Dönem II. Yazılı	117
Anadolu'nun İlk Yerleşim Yerlerinde Sosyal Hayat	119
Tarihe Yolculuk - 1	131
Tarihe Yolculuk - 2	140
Değerlendirme Sınavı	148

4. ÖĞRENME ALANI

☞ YAŞAYAN DEMOKRASİMİZ

Demokrasi ve Cumhuriyetin Temel Nitelikleri	155
Etkin Vatandaşın Özellikleri	166
Temel Haklar, Sorumluluklar ve Önemi	176
II. Dönem I. Yazılı	188
Sorunlarımızın Çözümünde Başvurabileceğim Kurumlar	190
Değerlendirme Sınavı	201

5. ÖĞRENME ALANI

☞ HAYATIMIZDAKİ EKONOMİ

Kaynakların Verimli Kullanımı - 1	207
Kaynakların Verimli Kullanımı - 2	220
Bütçemi Planlarım, İhtiyaçlarımı Karşılarım	227
Yaşadığımız İldeki Ekonomik Faaliyetler - 1	239
Yaşadığımız İldeki Ekonomik Faaliyetler - 2	250
Değerlendirme Sınavı	264

6. ÖĞRENME ALANI

☞ TEKNOLOJİ VE SOSYAL BİLİMLER

Teknolojik Gelişmelerin Toplum Hayatına Etkileri	271
II. Dönem II. Yazılı	279
Teknolojik Ürünlerin Bilinçli Kullanımı	281
Değerlendirme Sınavı	289
Cevap Anahtarları	294

BİRLİKTE YAŞAMAK

1

ÖĞRENME ALANI

ÖĞRENME ÇIKTILARI

5.1.1. : Dahil olduğu gruplar ve bu gruplardaki rolleri arasındaki ilişkileri çözümleyebilme

5.1.2. : Kültürel özelliklere saygı duymanın birlikte yaşamaya etkisini yorumlayabilme

5.1.3. : Toplumsal birliği sürdürmeye yönelik yardımlaşma ve dayanışma faaliyetlerine katkı sağlayabilme

NOTLARIM

Lined area for notes.

GRUPLAR VE ROLLERİMİZ

Birey

Toplumu oluşturan insanların her birine **birey** denir.

- Toplum içinde her insan bir bireydir.

Bir birey olarak dünyaya geldiğimiz ilk andan itibaren kendimizi bir grubun içerisinde buluruz. İçerisinde bulunduğumuz ilk grup ise ailedir. Zamanla hayatımız boyunca farklı gruplarda yer alırız. Bulunduğumuz farklı gruplarda farklı rollerimiz, haklarımız ve sorumluluklarımız olur.

Grup

Ortak bir amaç ve değerler doğrultusunda bir araya gelmiş ve en az iki kişiden oluşan topluluğa **grup** denir. Örneğin:

- Türkiye A Milli Futbol Takımı bir gruptur.
- Okuldaki sınıfımız, satranç kulübü, tiyatro kulübü de birer gruptur.

Aşağıda dâhil olduğumuz gruplardan bazıları verilmiştir.

Okul

Okul, sosyal sorumluluk grupları, spor takımları, müzik ve resim kulüpleri içinde yer aldığımız önemli gruplar arasındadır.

Aile

İçinde yer aldığımız ilk grup ailedir. Toplumun temelini oluşturan aile grubu anne, baba ve çocuktan oluşur.

Arkadaş

Toplumsal hayatımızı oluşturan bir diğer grup da arkadaş grubudur. Arkadaşlarımızla oyun oynar, ders çalışır, sanat ve spor etkinliklerine katılırız. Böylelikle nitelikli ve eğlenceli vakit geçiririz.

Akraba

Hayatımızdaki önemli gruplardan biri de akrabalarımızdır. Dede, babaanne, anneanne, amca, hala, teyze, dayı ve kuzenlerimiz akraba grubunu oluşturur.

NOTLARIM

UNUTMAYALIM

Ailemiz, içinde yer aldığımız ilk ve en önemli gruptur.

BİLGİ KUTUSU

Aynı anda birden fazla grup içerisinde yer alabiliriz. Örneğin; hem futbol takımında hem de müzik kulübünde yer alabiliriz.

UNUTMAYALIM

Okul, toplumsal hayatımızın büyük bir bölümünün geçtiği bir gruptur.

UNUTMAYALIM

Gruplarda görev almak sosyalleşmemize ve kişisel gelişimimize katkı sağlar.

Grup

1. Amaçları ortaktır.
2. Uzun sürelidir.
3. Planlı olarak bir araya gelirler.
4. Üyeler birbirlerini tanırlar.

UNUTMAYALIM

Her birey içinde yer aldığı gruplardaki rolüne uygun davranmalıdır. Rollerimize uygun davranmazsak grup düzeni bozulur ve grupta başarısızlıklar ortaya çıkar.

Rol

Grup ya da kurumlarda yer alan bireylerin üstlendikleri görevlere **rol** denir.

- Anne, baba, ağabey, abla aile içinde üstlenilen rolleri ifade eder.
- Futbol takımında kalecilik bir roldür.
- Öğretmenlik, okul müdürlüğü, öğrencilik gibi roller okulda aldığımız rollerdir.

BİLGİ KUTUSU

İçinde yer aldığımız grup değiştiğinde rollerimiz de değişmektedir.

UNUTMAYALIM

Konutları yakın olan insanlar komşuluk grubunu oluşturur. Komşuluk grubu toplumda önemli yere sahiptir. Komşular birbirini ziyaret eder, kötü günde birbirine destek olur.

UNUTMAYALIM

Komşuluk ile ilgili

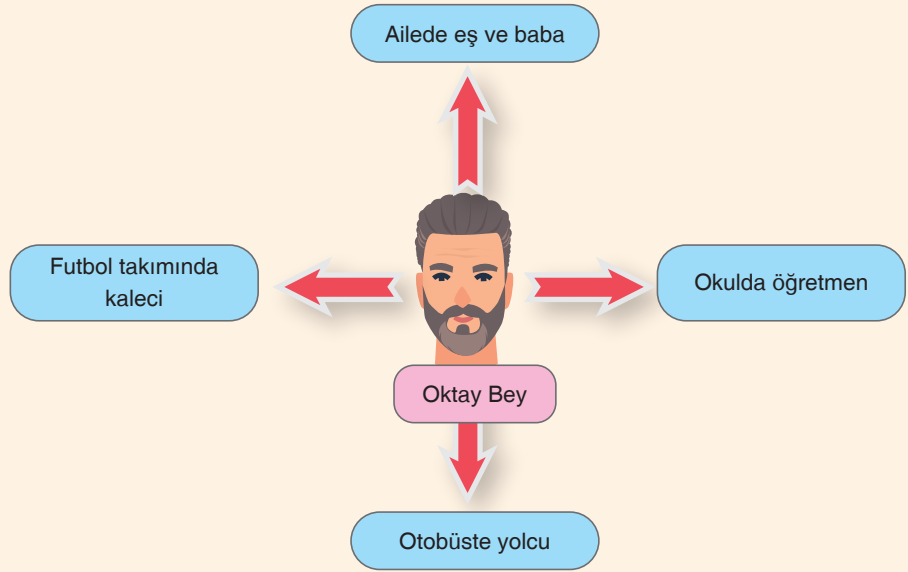
- Komşusu aç iken tok yatan bizden değildir.
- Ev alma, komşu al.
- Komşu komşunun külüne muhtaçtır.

gibi hadis ve atasözleri vardır.

Roller, kazanma şekillerine göre ikiye ayrılır.

1.							2.						
Doğuştan kazandığımız roller							Sonradan kazandığımız roller						
Anne	Kardeş	Teyze	Torun	Baba	Amca	Dede	Kuzen	Öğretmen	Polis	Milletvekili	Doktor	Öğrenci	Şoför

Dâhil olduğumuz gruplarda birtakım rollere sahip oluruz. Aşağıda Oktay Bey'in dahil olduğu bazı gruplardaki rollerine yer verilmiştir.

Bu örnekte de olduğu gibi farklı gruplarda farklı rollere sahip olabilmekteyiz. Rollerimizin bazıları uzun süreli olurken bazıları ise kısa süreli olabilmektedir.

NOTLARIM

Sorumluluk

Bireylerin rollerinin gerektirdiği davranışları yerine getirmesi ve bu davranışların sonuçlarını üstlenmesidir. Yani sorumluluk, aldığımız görevleri hakkıyla ve zamanında yerine getirebilmektir.

UNUTMAYALIM

Rollerimize uygun davrandığımızda sorumluluklarımızı yerine getirmiş oluruz.

KAVRAM

Ara Bulucu: Taraflar arasındaki iletişimi kolaylaştırmak ve taraflar arasındaki sorunlara uygun çözüm yolları bulmaya çalışan kişidir. Ara buluculuk, bireylerin toplumsal sorumlulukları arasında yer alır.

BİLGİ KUTUSU

Sorumluluklarını yerine getiren bireyler başarılı ve mutlu bir toplumun oluşmasına katkıda bulunurlar.

BİLGİ KUTUSU

Görev ve sorumluluklarımızı yerine getirirken planlı hareket etmeliyiz. Görev ve sorumluluklarımızı hangi sırayla ve ne zaman yapacağımızı iyi belirlersek yaptığımız işte daha başarılı oluruz.

UNUTMAYALIM

Yaşam koşullarının iyileştirilmesi, doğanın korunması, yardımlaşma ve dayanışma faaliyetleri için sosyal sorumluluk gruplarına katılabiliriz.

Ailedeki Bazı Sorumluluklarımız	Okuldaki Bazı Sorumluluklarımız
1. Ev işlerinde ailemize yardımcı olmalıyız.	1. Okula zamanında gelmeliyiz.
2. Eve zamanında gelmeliyiz.	2. Ödevleri zamanında yapmalıyız.
3. Aile büyüklerine saygılı olmalıyız.	3. Okul ve sınıf eşyalarını korumalıyız.
4. Odamızı düzenli ve temiz tutmalıyız.	4. Okul ve sınıf nöbetlerinde verilen görevleri yerine getirmeliyiz.

Her birey grup içinde üstlendiği rolünün gereği olan görevini yaparken sorumluluk bilinciyle hareket etmelidir. Grup içinde yer alan kişilerin sorumluluklarını yerine getirmemesi grubun başarısını azaltır ve amacına ulaşmasını engeller.

Hak

Sahip olduğumuz ve kanunlarla güvence altına alınan her türlü yetkiye **hak** denir.

Haklar ve sorumluluklar birbirinin tamamlayıcısıdır.

Oyun oynamak bir haktır; fakat başkalarını rahatsız etmeden oynamak da bir sorumluluktur.

Ailedeki Bazı Haklarımız	Okuldaki Bazı Haklarımız
1. Yeme, içme, barınma gibi temel ihtiyaçlarımızın karşılanması.	1. Okulun işleyişi ve kuralları hakkında bilgilendirilmek.
2. Aile içinde fikirlerimizi özgürce söyleyebilmek.	2. Güvenli ve sağlıklı bir okul ortamında bulunmak.
3. Eğitimimiz için uygun ortamın sağlanması.	3. Okulun sunduğu sosyal ve kültürel faaliyetlerden yararlanmak.
4. Aile içinde sevilme ve kötü davranışlardan korunmak.	4. Sınıf başkanlığı seçiminde aday olabilmek ve oy kullanabilmek.

Sonuç olarak haklarımızı kullanırken sorumluluklarımızı da yerine getirmeliyiz. Oyun oynarken ders çalışmayı ihmal etmemeliyiz. Temiz ve düzenli bir sınıfta eğitim alırken sınıfımızı temiz tutmalı ve okul eşyalarına zarar vermemeliyiz.

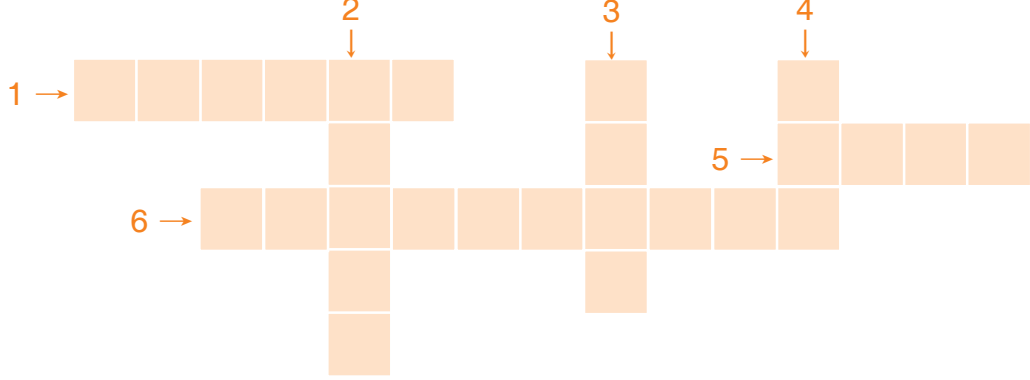

ETKİNLİK

ETKİNLİK – 1

Aşağıda verilen bulmaca etkinliğini yönergeye göre çözünüz.

Yukarıdan aşağı

2. Toplumu oluşturan insanların her birine denir.
3. Birbirlerini tanıyan insanların oluşturduğu topluluk.
4. Sahip olduğumuz ve kanunlarla güvence altına alınan her türlü yetkidir.

Sağdan sola

1. Dede, babaanne, annee, amca, hala, teyze, dayı ve kuzenlerimizden oluşan gruptur.
5. Bireyin içinde yer aldığı ilk gruptur.
6. Kişinin kendine ve başkalarına karşı görevlerini yerine getirmesidir.

ETKİNLİK – 2

Aşağıdaki tabloda boş bırakılan alanlara aile ve okula karşı görev ve sorumluluklarımızı sırasıyla yazalım.

A

B

1.

2.

3.

4.

ETKİNLİK – 3

Toplumsal hayatta dâhil olduğumuz gruplardan biri de komşu grubudur. Aşağıya komşuluk ile ilgili hadis-i şerif ve atasözlerine 2 adet örnek veriniz ve bunlardan bir tanesini görselleştiriniz.

Hadis-i Şerif ve Atasözü	Çizim

ETKİNLİK – 4

Yasin Öğretmen'in yer aldığı gruplardaki rollerini karşılarında bırakılan boşluklara yazınız.

Yasin Öğretmen

1.	Ailede	
2.	Okulda	
3.	Otobüste	
4.	Markette	
5.	Mozaik Yayınlarında	

ETKİNLİK – 5

Aşağıda verilen durumların hak ya da sorumluluk olduğunu belirleyerek işaretleyiniz.

	Durum	Hak	Sorumluluk
1.	Okula zamanında gelmek		
2.	Ders sırasında söz hakkı alarak konuşmak		
3.	Yaşanılan sorunla ilgili dilekçe yazmak		
4.	Müzik kulübünde duygularını özgürce ifade etmek		
5.	Odamızı temiz ve düzenli tutmak		
6.	Kişisel zamanımızı planlamak		
7.	Öğretmenin sözünü kesmemek		
8.	Grup arkadaşlarımızla uyumlu olmak		
9.	Okulun imkanlarından yararlanmak		
10.	Ailede ders çalışma ortamına sahip olmak		

ETKİNLİK – 6

Aileniz ve okulunuzdaki rolleriniz ve sorumluluklarınızdan bazılarını aşağıdaki tabloya yazınız.

	Rolüm	Sorumluluklarım
Ev		
Okul		

ETKİNLİK – 7

Sosyalleşme

Akraba

Toplum

Aile

Devlet

Rol

Sorumluluk

Hak

Aşağıda verilen cümlelerdeki boşluklara yukarıdaki kelimelerden uygun olanlarını yazınız.

- 1 Bir işte veya ortamda bir kimsenin üzerine düşen göreve denir.
- 2 Sahip olduğumuz rollerin gerektirdiği işleri yerine getirmeye denir.
- 3 Gruplarda görev almak ve kişisel gelişimimize katkı sağlar.
- 4 Aile bireyleri arasında bulunan, genellikle kan bağına veya evlilik yoluyla oluşan ilişkilerolarak adlandırılır.
- 5 Evlilik ve kan bağına dayanan, genelde anne, baba ve çocuklardan oluşan içinde bulunduğumuz ilk grup ve aynı zamanda ilk sosyal kuruma denir.
- 6 Farklı bireylerin bir araya geldiği, ortak değerler ve kurallarla paylaşılan sosyal ortamolarak tanımlanır.
- 7 Hukukun çizdiği kanunlar çerçevesinde bize tanınan yetkilere denir.

QR - Test 1 (963895)

1.

Ece

5. sınıfa gidiyorum. Sosyal bilgiler dersinde 5 arkadaş bir araya gelerek proje grubu oluşturduk.

Aşağıdakilerden hangisi Ece'nin bu grupta alabileceği rollerden biri olamaz?

- A) Sözcü B) Yazıcı
C) Başkan D) Solist

2. Birey olarak hepimizin sahip olduğu birçok hak vardır. Ancak bu haklarımız sınırsız değildir.

Birey olarak sahip olduğumuz bu hakların sınırını aşağıdakilerden hangisi belirler?

- A) Annemiz ve babamız
B) Öğretmenimiz
C) Yakın arkadaşlarımız
D) Anayasamız

3. **Aşağıdakilerden hangisi bir öğrencinin okuldaki sorumluluklarından biri değildir?**

- A) Arkadaşlarının haklarına saygı göstermek
B) Okula zamanında gelip gitmek
C) Sınıfları düzenli olarak süpürmek
D) Okul kurallarına uymak

4. Toplum içinde ortak hedef ve değerleri olan insanlar grupları meydana getirir. Aile, akrabalar ve okul toplumdaki gruplara birer örnektir. Toplum, gruplar arasındaki uyum ve grupların birbirine desteği ile varlığını devam ettirebilir. Ayrıca bu gruplarda yer alan üyeler tecrübe, beceri ve farklı bakış açıları ile gruba değer katar ve grubun diğer üyelerinin gelişimine katkı sağlar.

Bu metne göre grup ile ilgili;

- I. Bireylerin belli amaçlar doğrultusunda bir araya gelmesiyle oluşur.
II. Üyeleri arasında işbirliği ve yardımlaşma vardır.
III. Genellikle en yaşlı üyenin fikirleri etkilidir.

İfadelerinden hangileri söylenir?

- A) I ve II B) I ve III
C) II ve III D) I, II ve III

5. • Fidan dikme kampanyalarına katılmak
• Salgın dönemlerinde maske takarak sokağa çıkmak
• Vergilerimizi zamanında ödemek

Bu sorumluluklarımız ile aşağıda verilenler eşleştirildiğinde hangisi açıkta kalır?

- A) Doğa B) Aile
C) Toplum D) Devlet

6.

Selim

Okul futbol takımının kaptanı ve kalecisiyim. Kaptan olmanın bana sağladığı kazanımları ve kaptanlığın yüklediği görevlerin farkındayım.

Buna göre Selim için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Takımın en yetenekli oyuncusudur.
B) Takımdaki haklarını bilmektedir.
C) Takımdaki sorumluluklarını bilmektedir.
D) Takımda birden fazla rolü vardır.

7.

	D	Y
Haklarımızı sadece okulda öğreniriz.		
Rollerimiz zamanla artabilir.		
Sınıfta istediğimiz gibi hareket edebiliriz.		
İçinde yer aldığımız gruplar değiştikçe rollerimiz de değişir.		

Kitabındaki etkinlik tablosunu yukarıdaki gibi işaretleyen bir öğrencinin kaç doğrusu vardır?

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4

8.

Okula zamanında gelmek

Teneffüse çıkmak

5/B sınıfı

Tablodaki ifadelerle göre aşağıdakilerden hangisiyle ilgili bir örnek yoktur?

- A) Kurum B) Sorumluluk
C) Hak D) Grup

9.

Grup	Sahip Olunan Rol	Hak / Sorumluluk
İzci kampı	Önder	Kamp faaliyetlerini yönlendirmek
Voleybol takımı	Smaçör	Smaç vurmak
Aile	Kardeş	Kardeşle ilgilenmek
Okul	Öğrenci	Eğitim görmek

Tablodaki bilgilere göre;

- I. İçinde bulunduğumuz gruplar değiştikçe rollerimiz de değişmektedir.
II. Rollerimiz bazı hak ve sorumlulukları ortaya çıkarmaktadır.
III. Rollerimizi dilediğimiz zaman terk edebiliriz.
İfadelerinden hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II
C) I ve II D) I, II ve III

10. Ortak bir amaç için bir araya gelen, en az iki kişiden oluşan, aralarında ilişki ve işbirliği bulunan topluluğa "grup" denir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi grup değildir?

- A) Okuldaki öğretmenler
B) Otobüsteki yolcular
C) Ofisteki çalışanlar
D) Projede görev alanlar

11. I. Hastaları hastaneye yetiştirmek
II. Çocukların okul ihtiyaçlarını karşılamak
III. Alışverişten sonra fiş almak

Yukarıda verilen davranışlar sırası ile hangi rollerle aittir?

	I	II	III
A)	Doktor	Baba	Kasiyer
B)	Şoför	Satıcı	Kasiyer
C)	Baba	Öğretmen	Müşteri
D)	Şoför	Baba	Müşteri

12.

Efe

Merhaba benim adım Efe. Cumhuriyet Ortaokulu'nda 7. sınıfa gidiyorum. Biz üç kardeşiz benden küçük iki kardeşim var. Okulumuzdaki çocuk hakları kulübünde yerine getirmem gereken görevlerim var. Sınıfta Ozan ile aynı sırada oturuyorum.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi Efe'nin sahip olduğu rollerden değildir?

- A) Öğrenci B) Üye
C) Takım kaptanı D) Arkadaş

ÖĞRENME ALANI

DÜNYA FARKLILIKLARLA GÜZEL

Kültür

Bir toplumun geçmişten günümüze taşıdığı gelenek, görenek, örf ve âdetler gibi manevi değerler ile yemek, kıyafet, halk oyunları gibi maddi unsurların tamamına “kültür” adı verilir. Kısacası kültür, bir toplumun yaşayış biçimidir.

Farklı Kültürler

İnsanlar yaşadıkları coğrafi şartlar, gelenekler, görenekler, değerler, inançlar vb. sebeplerle farklı kültürlerle sahiptirler. Kültürel yaşantılar ülkelerinin birlik ve bütünlüğünü sağlar. Ülkelerin birbirinden çok farklı kültürleri ve bu kültürlerine bağlı olarak sürdürdükleri yaşam tarzları vardır. Diğer kültürlerdeki insanların kültürel yaşam tarzları bizlere uygun gelmeyebilir. Bizim kültürümüze uygun olmayan unsurlara saygı duymalıyız ve o kültüre mensup insanların kültürel değerlerini yaşamalarını sağlamalıyız.

Farklı kültürlerin bir araya gelmesinde;

Göçler: İnsanlar iş bulmak, eğitim görmek ya da daha iyi şartlarda yaşamak için başka ülkelere göç etmesi,

Savaş: Savaştan dolayı Suriye’den kaçan insanların başta Türkiye olmak üzere komşu devletlere sığınması,

Turizm: İnsanlar farklı ülkelerdeki tarihi- doğal güzellikleri görmek ve tatil yapmak için gezmesi,

Ticaret: Uluslararası alanda ticaret yapan şirketler sayesinde ürünlerin farklı ülkelere satılması,

Teknoloji: Teknoloji ve genel ağın gelişmesi sonucunda çok uzak yerlerdeki insanların kültürlerini yakından takip etmesi,

Spor: Farklı ülkelere ait takımların karşılaşmalarını izlemek amacıyla insanların farklı ülkeleri ziyaret etmesi gibi unsurlar etkili olmaktadır.

BİLGİ KUTUSU

Kültür, bir toplumun yaşayış biçimidir. Bizi diğer toplumlardan ayıran en önemli özelliğimiz kültürümüzdür.

UNUTMAYALIM

Dünya üzerinde bulunan her ülke, farklı kültüre ve yaşayış biçimine sahiptir. Bir ülkede konuşulan dil, gelenekler, dini inanışlar, yaşam biçimleri, kıyafetler, beslenme alışkanlıkları o ülkenin kültürünün bir parçasıdır.

BİLGİ KUTUSU

Dünya üzerinde de her ülkenin kendine ait yemekleri, giyimleri, sporları ve oyunları bulunmaktadır.

BİLGİ KUTUSU

Her toplumun aile ilişkileri değişiklik göstermektedir. Türk toplumunda büyüklere saygı göstermek oldukça önemlidir.

Ülkeden Ülkeye Farklılık Gösteren Kültürel Özellikler

Toplumların en çok farklılaştıkları noktalar; kullandıkları diller, inandıkları dinler, mimari yapıları, giyim tarzları, yeme içme kültürleri, düğün gelenekleri, aile ilişkileri, müzik zevkleri, yaşam tarzları vb. özellikleridir.

Şimdi hep birlikte ülkeden ülkeye farklılık gösteren kültürel özellikleri inceleyelim.

BİLGİ KUTUSU

Türkiye, Suudi Arabistan, İran, Pakistan, Afganistan, Endonezya, Malezya İslam ülkelerinden bazılarıdır. İslam ülkelerinin çoğunda kadınların başları kapalı ve uzun elbise giyerler.

BİLGİ KUTUSU

Hindistan'da Hinduizm dini yaygındır. Hinduizm inancına göre Ganj nehrine girip yıkanan kişiler günahlardan temizlendiklerine inanırlar. Hinduizm dinine inananların cenazeleri yakılır, diğer dinler de ise cenazeler toprağa gömülür.

BİLGİ KUTUSU

Geleneksel kıyafetler günlük hayatta çok fazla kullanılmazken halk oyunlarında, düğünlerde ve özel günlerde daha fazla kullanılmaktadır.

KAVRAM

Kefiye: Arap giysisinde erkek baş örtüsü
Agel: Arap giysisinde erkek baş örtüsünü çevreleyen siyah halka
Abiye: Kadın üst giysisi

Kıyafetler

TÜRKİYE

Erkekler genelde; kumaştan yapılan şalvar, cepken, keten gömlek giyerler. Kadınların kıyafeti ise üç etek ve bindalıdır.

KKTC

Kadın giysileri; tepelik (takka), çeki, çember veya nakışlı yazma. Erkek giysileri; kasket, ak göynek, entere, fermana, pantolon, yelek, ceket ve kuşaktır.

GÜNEY KORE

Geleneksel giysileri "hanbok"tur. Hem kadınlar, hem erkekler giymektedir. Yıllar öncesinde, yani yaklaşık 100 yıl önce günlük kıyafet olarak giyilirdi. Ancak günümüzde Kore'nin köylerinde giyilmektedir. Kışın ipek veya pamuktan yapılan, yazın ise kenevir ve rami ile yapılan hanbok giysileri giyilmektedir. Düğünlerde, cenazelerde veya özel günlerde bazı insanlar tarafından tercih edilmektedir.

ARAP KÜLTÜRÜ

Kandura, savb, sob, dışdaşa, suriyah adları verilen ayak bileğine kadar inen, çoğunlukla uzun kollu, tunik yapıda geleneksel bir giysidir. Genellikle Irak ve Basra Körfezi sınırındaki Arap ülkelerinde giyilen bir erkek giysisidir. Altına izaar veya vuzar adı verilen tipik bir iç giysisi giyilir.

Kıyafetler

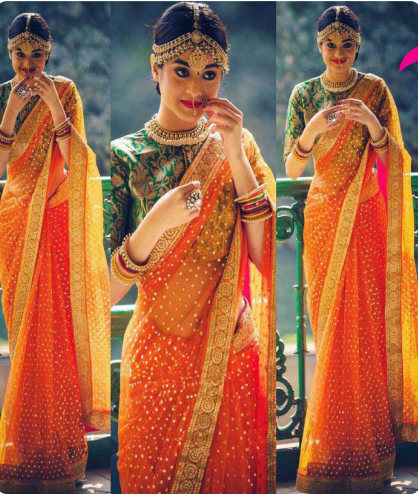

ALMANYA

Almanya'da erkekler uzun çorap, deri askılı şort; kadınlar kabarık kollu bluz ve işlemeli, uzun etekli elbiselerden oluşan geleneksel kıyafetlerini günümüzde sadece festivallerde giyerler.

İSKOÇYA

İskoçya'da erkeklerin giydiği yöresel kıyafet, iğne ile tutturulmuş kısa bir etek olan kilt'tir. Kilt ilk olarak 16. yüzyılda genç ve yetişkin erkekler tarafından giyilmiştir. Ama günümüz İskoçya'sında resmî törenler ve etkinliklerde sıklıkla tercih edilir. Kiltin yanı sıra ceket, yelek, uzun çorap ve küçük çanta da kullanılır. Bunlar İskoçya erkekleri tarafından özel günlerde giyilir.

HİNDİSTAN

Hintli ve Pakistanlı kadınlar "sâri" denilen kıyafeti giyerler. Erkekleri de dizlerine kadar uzanan kaftan giyerler. Sari tek başına kullanılmıyor. İçine giyilen kısa tişörtlü "choli" diyorlar. Bunların da sarinin rengi ve materyaliyle uyumlu olması çok önemli. Alta ise iç etek giyiliyor; buna da "parkar" ya da "pavada" deniyor. Bir sarinin en önemli kısmı ise omuza atılan ucu. Desenlerin en görkemli kısmı burada kullanılıyor ve ona da "pallu" deniyor.

NOTLARIM

BİLGİ KUTUSU

Avrupa ülkeleri, Kuzey ve Güney Amerika ülkeleri, Rusya gibi ülkeler Hristiyanlık dinine inanırlar. Hristiyanlarda Noel ve Paskalya gibi bayramlar kutlanır.

UNUTMAYALIM

Rusya'da kadınların giydiği uzun ve kalın askılı elbiseye **sarafan** denir.

BİLGİ KUTUSU

Sârinin neredeyse 100'den fazla yapılış şekli vardır. Hint etkisinin görüldüğü Sri Lanka, Bangladeş, Pakistan ve Nepal'de de sari kullanılıyor.

BİLGİ KUTUSU

Her ülkenin yemek kültürü farklı olabilir. Yemekler ülkede en çok yetiştirilen ürüne göre yapılır. Yemekler zamanla diğer ülkelerde de yapılmaya başlanmıştır. Pirinç Çin kültürüne ait olsa da günümüzde tüm ülkelerde yaygın olarak tüketilmektedir.

BİLGİ KUTUSU

Dünyada ülkesinin ismiyle değil, şehrinin ismiyle anılan tek mutfak Gaziantep Mutfağıdır.

UNUTMAYALIM

Gulaş, Macaristan'ın geleneksel yemeklerinden biridir.

DİKKAT

Ülkelerin mutfak kültürleri karşısında yabancılik çekebiliriz. Örneğin eliyle yemek yiyen bir Arap ya da pirinç pilavını çubuklarla ağzına götüren bir Uzak Doğulu bize tuhaf gelebilir. Bu manzaraları gördüğümüzde eleştirmek yerine bu yeme şekillerinin insanlığın kültürel mirasının bir parçası olduğunu düşünüp o kültürlere saygı duymalıyız.

Yemekler

Yeme-içme kültürü de diğer kültürel öğeler gibi toplumdan topluma değişiklik gösterir.

Geleneksel Türk Yemekleri

Kare şeklinde kesilen ince hamurların içine kıyma koyularak yapılan Kayseri mantısı ünlü bir yemeğimizdir. Kebap, baklava ve etli ekmek de diğer geleneksel lezzetlerimizdendir.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin Meşhur Yemekleri

- Hellim böreği,
- Kıbrıs köftesi,
- Molehiya.
- Piruhi,
- Girit usulü çullamadır.

İtalya'da pizza, spagetti lazanya ve risotto gibi yemekler meşhurdur. Ayrıca pizzaya kesinlikle ketçap veya mayonez sıkılmaz ve Ananaslı pizza gibi yeni nesil pizza çeşitleri genellikle menülerde bulunmaz.

Çin'de Pekin ördeği ve pirinç pilavı meşhurdur. Çin'de yemek tabağındakilerin hepsini yemek ev sahibine hakaret sayılır. Çinliler ve Japonlar pilavı yerken çubuk kullanır.

NOTLARIM

Şili'de elle hiçbir şey yenmez, masadaki bütün yiyecekler için her zaman çatal bıçak kullanılır.

İngiltere'de yemek servisinin masada oturan kişinin solundan yapılması bir gelenektir. Bu ülkede sağdan servis yapmak görgüsüzlük sayılır.

Hindistan'da sol elle yemek yemek hatta tabağa bile sol elle dokunmak görgü kurallarına aykırı bir hareket olarak kabul edilir.

Fransa'da servis edilen yemeği hızlı yemek kabalık olarak kabul edilir. Ayrıca tabağınızda yemek bırakmak ve paketlenmesini istemek o yemeği beğenmediğinize işaret eder.

Meksika kültüründe sevilen taco yemeği yenirken asla çatal ve bıçak kullanılmaz. Sofra adabına göre elle yemesi gerekir.

Nijerya'da çocukların yumurta yemesi yasaktır. Yumurta yiyen çocukların hırsız olacaklarına inanılır.

Oyunlar

Çocukların oynadıkları geleneksel oyunlar da kültürden kültüre değişmektedir. Bununla birlikte isimleri farklı olsa da pek çok oyun birbirine benzer. Örneğin saklambaç, seksek, ip atlama, ebelemece, sessiz sinema ve bilye oyunu farklı kültürlerdeki çocuklar tarafından bilinen ve oynanan oyunlardır.

Türkiye ve Dünya Genelinde Oynanan Geleneksel Oyunlar

Üçtaş: Türkmenistan, Hindistan.

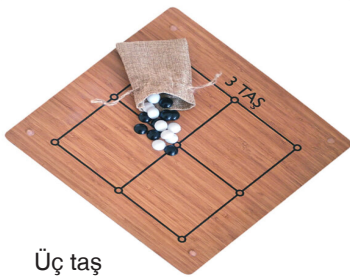
Beştaş: Endonezya, Kırgızistan, Kore Cumhuriyeti, Yunanistan.

Dokuztaş/çanak/yedikule: Hindistan, Suriye.

İstop: İtalya, Romanya, Kolombiya.

Körebe: Nijerya, Kazakistan, Özbekistan, Türkmenistan, Almanya, Fransa, İngiltere.

Türk cumhuriyetlerinde aynı isimle oynanan mangala oyunu Afrika'da Gana, Kenya, Nijerya, Fildişi Sahili, Mali; Asya'da Endonezya, Hindistan, Kazakistan, Kırgızistan; Amerika'da ise Karayipler ülkelerinde yaygın olarak oynanmaktadır.

Üç taş

Mangala

Dokuz taş

Körebe

Şişe kapağı yarışı

BİLGİ KUTUSU

Almanya'da fast food (fest fut) olarak anılan ve hazır yiyecek kategorisinde bulunan döner, ülkenin meşhur köri soslu sosisi currywurstü (körivörs) geride bırakmıştır.

UNUTMAYALIM

Türk kültürünün izleri, günümüzde Makedonya'da mutfak ve sosyal yaşam gibi birçok alanda görülmektedir. Örneğin ana malzemesi yoğurt ve un olan tarhana, Makedonya'da çokça tüketilen çorba türlerindendir.

BİLGİ KUTUSU

Her ülkenin kendisine özel bayramları, şenlikleri ve özel günleri vardır.

- Müslüman Ülkelerde: Kurban Bayramı ve Ramazan Bayramı
- Hristiyan ülkelerde: Noel ve Paskalya
- Türk Cumhuriyetlerinde: Nevruz ve Hıdırellez
- Brezilya'da Rio Karnavalı,
- ABD ve Kanada'da Şükran Günü,
- Türkmenistan'da At Bayramı kutlanır.

BİLGİ KUTUSU

Halk oyunlarımız konularını; doğadan, günlük yaşamdan ve toplumsal olaylardan alır.

BİLGİ KUTUSU

Ülkeler ve Geleneksel Dansları
Bharatanatyam, Hindistan.
Tango, Arjantin.
Hallingdans, Norveç
Morris, İngiltere.
Vals, Avusturya.
Flamenko, İspanya.
Step Dans, İrlanda.
Tarantella, İtalya.

BİLGİ KUTUSU

10 Haziran Dünya El Sanatları Günü, dünyanın dört bir yanındaki zanaatkarların ve sanatçıların sanatını ve yaratıcılığını onurlandıran küresel bir etkinliktir.

BİLGİ KUTUSU

Türkmenistan'ın el sanatlarının başında Türkmen halı dokumacılığı gelir. Mayıs aylarının son pazar günü kutlanan Halı Bayramı dünyadaki tek halı bayramıdır.

Halk Oyunlarımız

Ülkemizin kültürel zenginliklerinden biri de halk oyunlarımızdır.

HORON - Karadeniz

Trabzon, Rize, Artvin gibi şehirlerimizde oynanan "horon", bölge insanının hareketli yaşamını yansıtır. Kemençe ve tulum eşliğinde oynanan bir oyundur.

HALAY - Doğu ve Güneydoğu Anadolu

Gaziantep, Şanlıurfa, Kahramanmaraş, Diyarbakır gibi şehirlerimizde oynanan yöresel oyuna "halay" adı verilir. Halay; davul ve zurna eşliğinde oynanan bir oyundur.

ZEYBEK - Ege

Ege kıyılarında oynanan halk oyununa "zeybek" adı verilir. Zeybek, tek kişi ile oynandığı gibi grup hâlinde de oynanabilir. Zeybek oynayanların başındaki kişiye "efe" adı verilir.

KAFKAS - Kars/Ardahan

Ardahan, Kars, Iğdır çevresinde oynanan ve yöre halkının cesaretini mertliğini temsil eden bir oyundur.

BAR - Erzurum ve çevresi

Erzurum ve çevresinde el ele tutuşarak oynanan bir halk oyunudur. Erzurum denince akla dadaş, dadaş denince de akla bar gelir.

El Sanatlarımız

Geleneksel el sanatlarımız da kültürel bir zenginliğimiz olup bölgeler arasında farklılık gösterir. Bu farklılığın oluşmasında hem doğal kaynaklar hem de ihtiyaçlar etkili olmuştur.

Telkârı işçiliği

Çinicilik

Çömlekçilik

Halıcılık

Ebru

Bakırcılık